

Culturele verweren in strafzaken

Charlotte Helmer,
freelance redacteur

‘Advocaten moet zich niet laten leiden door mythevorming of spookverhalen bij culturele factoren in strafzaken.’ Dat is wat onderzoeker Mirjam Siesling mee wil geven aan de advocaat die te maken krijgt met culturele aspecten in een strafzaak.

Siesling is 23 november jl. gepromoveerd op het proefschrift ‘Multiculturaliteit en verdediging in strafzaken’. Ze heeft ten behoeve van haar onderzoek onder meer 69 advocaten geïnterviewd die in hun praktijk te maken hebben gehad met een zogenoemde culturele strafzaak. Over haar ervaring met strafrechtadvocaten zegt ze: ‘Ik ben blij met de openheid waarmee ze me ontvangen hebben en over hun werk hebben gepraat, het is een heel open beroepsgroep en voor onderzoekers een heel prettige om mee te werken.’

Ze heeft geen formeel juridisch onderzoek gedaan naar instrumenten die de verdediging kan gebruiken in culturele strafzaken. Haar insteek van het onderzoek: de ervaring van de strafrechtadvocaat met culturele strafzaken. Hoe gaat het er in de praktijk aan toe?

RUIMTE VOOR CULTURELE ACHTERGROND?

Na onderzoek op juridisch, criminologisch en rechtsantropologisch snijvlak komt Siesling onder andere tot de conclusie dat het voor de advocaat in strafzaken vaak onduidelijk is hoe de culturele achtergrond van de verdachte zal uitwerken in de beoordeling van

het strafbare feit. Dit kan de verdediging ertoe brengen de culturele achtergrond van de strafzaak op de achtergrond te houden, ook al zou dat tegen het belang van de verdachte in kunnen gaan.

Siesling: ‘Advocaten moeten zich mijns inziens niet laten afschrikken door het idee dat de culturele factor automatisch zoveel jaar strafverzwaring oplevert.’ Ze benadrukt dat uit haar onderzoek blijkt dat de culturele factor niet per se strafverzwarend hoeft te werken, maar wel degelijk in het voordeel van de cliënt kan zijn. Het is dan van belang dat de culturele factor vanaf de start van de procedure wordt belicht. Wordt de culturele factor later ingebracht, dan kan het leiden tot ongelooftwaardigheid.

MEEST GEBRUIKTE MIDDEL

Uit het proefschrift blijkt dat de meest gebruikte verdedigingsmogelijkheid in culturele strafzaken de schulditsluitingsgrond psychische overmacht is. Omdat deze strafuitsluitingsgrond zo ruim omschreven is, biedt hij de verdediging mogelijkheden om de rol van de culturele achtergrond uiteen te zetten zonder dat ‘cultuur’ als zodanig als een excuus wordt gebruikt.

Siesling geeft aan dat bij door haar onderzochte zaken een beroep op psychische overmacht door de rechter niet vaak wordt gehonoreerd, maar dat de rechter er wel van overtuigd is dat er sprake kan zijn van druk die op de verdachte is uitgeoefend. Hij houdt daar bij het bepalen van de strafmaat dan ook wel degelijk rekening mee.

Overigens is de jonge doctor hoopvol over de aangescherpte motiveringsplicht ex art 359 lid 2 Sv.

Foto: Ronald Brokke



‘Culturele factor moet vanaf de start van de procedure worden belicht’

Volgens haar zijn advocaten er wat cynisch over, want de rechter laat zich niet gemakkelijk een motiveringsplicht opleggen, maar zij is niettemin benieuwd naar wat de nieuwe bepaling gaat opleveren.

SPIJT

Een andere belangrijke conclusie van Siesling is dat het Nederland-

se strafrecht sterk is gekleurd door Nederlandse, of westerse normen en waarden. Dit is volgens haar onvermijdelijk, maar kan in een culturele strafzaak leiden tot verwijten aan de verdachte die heroverweging zouden verdienen. Een voorbeeld hiervan is het groot belang dat aan het tonen van spijt wordt gehecht, terwijl een verdachte met een andere culturele achtergrond daar heel anders over kan denken.

De kritiek is mede gericht op de rechterlijke macht. ‘Ik zou graag zien dat de rechterlijke macht wat gekleuderder wordt en een betere afspiegeling vormt van de samenleving.’